

Enteriőr-fotó - az Iparművészeti Múzeum nagycsarnokának üveges tetőszerkezete az építési munkák végén

Adattár - Fényképgyűjtemény

Leltári szám:	FLT 4896 
Alkotó:	Weinwurm, Antal (1845 - 1925 k.) / fényképész
Készítés ideje:	1896
Készítés helye:	Budapest
Anyag:	fotópapír
Technika:	fekete-fehér fotó
Méret:	magasság: 26 cm szélesség: 29 cm

Az Iparművészeti Múzeum egyedi formanyelve, karakteres építészeti megoldásai számos kritikát váltottak ki a korabeli sajtóban. Tóth Béla (1857–1907) publicista a *Pesti Hírlap* 1899. november 19-i számában megjelent tárcájában a "cigány császár palotájának" titulálta a gazdagon díszített épületet, amelyről utóbb maga Lechner is némi elégedetlenséggel nyilatkozott. A *Ház* című folyóiratban 1911-ben megjelent *Őnéletrajzi vázlatában* így írt erről:

...kötelességünk nekünk, magyaroknak saját népünk művészetét tanulmányozni és azt a mi általános kultúránkkal egybeforrasztani! A magyar népművészet tanulmányozása azután elvezetett az ázsiai népek művészetéhez, mert a két művészet közt fönnálló letagadhatatlan rokonság első pillanatra szembeötlött. Ez a keleti rokonság, mely főleg a perzsa és indus művészetekben válik nyilvánvalóvá, annál is inkább érdekelt, mert ezen népeknél – amelyek művészetüket már bizonyos monumentalitásig emelték – némi útmutatást véltem találni arra nézve, hogy hogyan lehet a népies elemeket a monumentalitás architektúrába átültetni. Ezért nagy szeretettel szenteltem magamat a keleti művészetek tanulmányozásának. (...) Ezen tanulmányok és meggondolások hatása alatt készült az Iparművészeti Múzeum. Azóta természetesen más véleménynel vagyok a keleti művészet formáinak közvetlen felhasználásáról. Ma, ha úgy néha az iparművészeti kapuját nézem, igazán haragszom rá. Egy kissé nagyon is 'indus' nekem.

Éles hangú bírálatot fogalmazott meg az épületről az *Ethnographia* hasábjain egy magát -ty-ként jelző szerző is, aki talán Sebestyén Gyula néprajzkutatóval azonosítható:

Az ezredéves ünnep emlékére emelt Iparművészeti Múzeum november 20-án nyílt meg a közönség előtt. E hiányt pótló nagyszerű intézmény lesz hivatva, hogy az óriási arányokban fejlődő művészi magyar ipart a múlt hagyományaival szoros kapcsolatban megtartsa. E nélkül ott, a hol hosszú századok tapasztalatait keli megismernünk és tovább fejleszteni, egészséges haladás el sem képzelhető. Ezért akar már maga a hatalmas új palota is egy minden időkre szóló lecke lenni. A szerfelett költséges tanítás a magyar építő-stílről szól. Sajnos, a nagyméretű intézményben ez sikerült legkevésbé. A fogyatékos abban a paedagogiai hibában gyökeredzik, hogy a mesterek maguk is akkor tanultak, mikor tanítani voltak kénytelenek. Sebtiben felkutatták a magyar stíl egyedüli krónikásának, Huszka József válaszmányi tagtársunknak összes írásait, s midőn tőle azt hallották, hogy a magyar népies építészet és ornamentika eredete visszamegy Kelet-Indiáig, hát visszamentek ők is ugyanoda megtudni, hogy mi minden az, a mit a honfoglalók ősei magukkal hozni elfeledtek. Így találták és kaptuk mi is meg az indus pagoda-stíl számos építészeti vonalát, a mely soha sem volt és nem is lesz magyar.

Az architektonikus részből pusztán csak a kupola magyar de ez is csak azért, mert nem egyéb. Az igaz, hogy hagyományos magyar sem, mert magyar kupolát eddig nem ismerünk. Az építménynek jelleget adó boltív és oszlop idegen. Amaz hindu, s vele együtt hindu az egész épület. Ugyan miért? (...)

A mi az idegen stílus nyílások közé eső mezők díszítését illeti, ez már az összhang rovására nem idegen, hanem magyar. Ámde ez sem igazi magyar, mert a tiszta magyar díszítő stíl motívumai közé soha sem veszi fel az agyonunt akantuszt, vagy szamártövist, mint a hogy ezt a díszítő művész itt mindenütt fölvette. Az sem helyes, hogy falra legkönnyedebb hímzési mintákat alkalmaz, s ezt is rosszul mert a magyar szövethímzést az jellemzi, hogy betölti az egész rendelkezésére álló teret. Ha itt a tér szerfelett nagy volt, okvetetlen a cifra szűr és kivarrott suba buja virágdíszére kellett volna gondolni. Ez van a népies faragás zománczán is alkalmazva, annak világos jeléül,

hogy a rajz tömörségét és elmaradhatatlanul éles silhuetjét eredetileg nem is a hímzés, hanem a szilárd díszítés alkalmazta...

(A Magyar Iparművészeti Múzeum megnyitása. Ethnographia. 8. /1897/, 477.)

Irodalom

- Ács Piroska: *Keletre Magyar. Az Iparművészeti Múzeum palotájának építéstörténete a kordokumentumok tükrében.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1996. - 48.
- Nemes Márta: Lechner Ödön Iparművészeti Múzeuma. *Tanulmányok Budapest múltjából*, 24. (1991). 1991. - 98.

